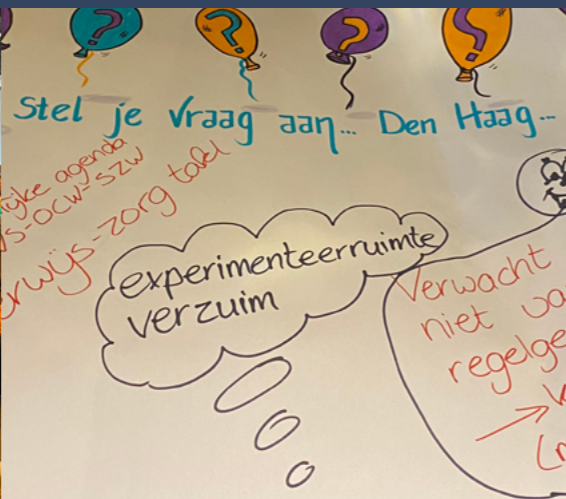

REGIONALE NETWERKBIJEENKOMST 'LAAT GEEN KIND ACHTER'

ONDERWIJS PO en VO
JEUGDHULP
KINDEROPVANG
GEMEENTEN

10 OKTOBER 2023
EMMEN

10 oktober 2023, Emmen

REGIONALE NETWERK- BIJeenKOMST 'LAAT GEEN KIND ACHTER'

Samenkomen in het voetbalstadion, en dan deelnemen aan een werksessie in het 'spelershonk', wie wil dat nu niet? Met uitzicht op het veld, staken vertegenwoordigers van scholen, gemeenten en jeugdzorgpartners uit de regio Zuid-Oost Drenthe (Emmen en Borger-Odoorn) op 10 oktober jl. in het stadion van FC Emmen de koppen bij elkaar onder het motto: 'Laat geen kind achter'. Hoe zorgen we er met elkaar voor dat we ieder kind in de regio 'meenemen', geen enkel kind 'loslaten'? Het doel van de middag, zo stelde Roel Weener, coördinator van het samenwerkingsverband PO, ambitieus, is dat het voor iedereen duidelijk is welke stap ze de volgende dag gaan zetten.

Dat er meer dan honderd professionals aanwezig zijn, van leerkrachten tot wethouders, van beleidsmedewerkers tot zorgspecialisten, is al bijzonder genoeg. Normaal ben je aan het werk, met of voor kinderen, in je eigen 'bubbel', en spreek je pas iemand uit 'de andere bubbel' als er iets aan de hand is. Terwijl het zo belangrijk is om van elkaar te weten wie je bent, wat je doet, wat belangrijk is vanuit ieders perspectief. Daar is een regionale netwerkbijeenkomst voor bedoeld, georganiseerd door alle betrokken partners in de regio, in samenwerking met het landelijke netwerk Met Andere Ogen.

OVER MET ANDERE OGEN EN WAT HET NETWERK VOOR JOU KAN BETEKENEN

Met Andere Ogen zet zich als landelijk netwerk in voor optimale ontwikkelkansen voor kinderen door een goede verbinding en samenwerking te stimuleren tussen onderwijs, zorg, jeugdhulp en kinderopvang. Dit gebeurt door het organiseren van allerlei landelijke activiteiten, het vormgeven en begeleiden van inhoudelijke projecten en het helpen faciliteren van een regionale beweging of inspiratiedag.

Met Andere Ogen haalt ervaringen en oplossingen op uit de praktijk en agendeert deze op de diverse landelijke beleidstafels. Andersom worden signalen en vragen vanaf de landelijke tafels uitgezet in het netwerk om gericht input op te halen. Zo proberen we beleid en uitvoering dichterbij elkaar te brengen.

ANDERS KIJKEN NAAR WAT 'NORMAAL' IS

Hoe gaat het eigenlijk met de jeugd? En specifiek: hoe gaat het met de jeugd in Zuid-Oost Drenthe, een 'krimpregio' zoals ze dat noemen, waar de voorzieningen relatief ver uit elkaar liggen, en de beschikbare middelen schaars zijn. Dan kom je alleen tot oplossingen als je elkaar opzoekt, elkaar weet te vinden.

Met de jeugd gaat het volgens onderzoeken tamelijk goed, zo vertelt Chaja Deen van het Nederlands Jeugdinstituut. De Nederlandse jeugd eindigt steevast in de top 5, met de Scandinavische landen, van de meest gelukkige jeugd ter wereld. We weten echter allemaal: dat is een vertekend beeld. Er is een grote groep kinderen en jongeren met wie het helemaal niet zo goed gaat. We staan dan ook voor de uitdaging om ook die jeugd niet los te laten. Wat is er precies aan de hand? Zoals in de meeste gevallen is het een combinatie van factoren, zoals:

- er is een toenemende armoede, waardoor kinderen soms in slechte omstandigheden opgroeien;
- de lockdowns en andere sociale maatregelen van de afgelopen jaren hebben met name kinderen en jongeren hard geraakt (kijk voor een overzicht van onderzoeken naar de effecten van de maatregelen op de website van het NJi);
- jongeren ervaren veel spanningen wegens de onrustige geopolitieke situatie en dreigingen als klimaatverandering of economische terugval;
- de prestatie maatschappij legt een grote druk op de jeugd: als je het niet 'goed' doet, ligt het waarschijnlijk aan jezelf.

Wat is er nodig volgens het NJi? "We zouden anders moeten kijken naar wat 'normaal' is", zegt Chaja Deen. "Het is zo normaal geworden dat iedereen wat heeft, dat je bijna niet meer durft te zeggen dat je je goed voelt."

We zijn het misschien een beetje te veel gewend geraakt om te denken in termen van problemen en stoornissen, betoogt ze. We zouden ons beter kunnen richten op ontwikkelingsmogelijkheden: wat kan een kind wél? Wat is zijn of haar behoefte, en van de ouders? Laat dat je vertrekpunt zijn. En investeer in wat we de 'sociale basis' noemen. Het NJi heeft daar een mooi rapport over gepubliceerd: [Opgroeien doe je samen](#) (2022). Hoe steviger het netwerk, de relaties om een kind heen, hoe groter de kans dat het op kan groeien naar wat het in zich heeft. Deen: "De kwaliteit van ontmoetingen doet ertoe."

PRAKTIJKVOORBEELD

STIJN GAAT NA 10 JAAR WEER NAAR SCHOOL

Stijn is een jongen van 16 jaar die is ingeschreven in Emmen, maar al tien jaar niet meer heeft deelgenomen aan het 'officiële' onderwijs. Nergens was een plek waar ze hem konden geven wat hij nodig had, hoe hard ze dat ook probeerden. Dus bleef Stijn achter, want het systeem moet door. Totdat orthopedagoog Ilse zich over hem ontfermde en hem vroeg: wat wil jij? Ik wil normaal zijn, ik wil naar school, gaf Stijn aan. Wat is daarvoor nodig, vroeg ze daarna. Vervolgens gingen ze samen op een zoektocht langs scholen en andere plekken waar Stijn zich kon ontwikkelen. Uiteindelijk lukte dat. De les van Ilse: laat geen kind achter, verlies geen kind uit het oog. En kijk verder dan het papieren dossier. Praat met het kind en vraag: wat wil jij?

NORMALISEREN EN VERBINDEN

Jouke Douwe de Vries is wethouder Onderwijs & Jeugdbeleid (o.a.) in de gemeente Noardeast-Fryslân (rond Dokkum). Hij is al een aantal jaren succesvol bezig om de zorg zoveel mogelijk op school (en in de kinderopvang) te organiseren, zodat er vlot gehandeld kan worden, de problematiek klein blijft en er geen externe specialistische hulp meer nodig is. Het IJslandse Preventiemodel is zijn inspiratie. Normaliseren en verbinden zijn de sleutelwoorden. Met 'normaliseren' sluit De Vries aan bij de visie van Laura Batstra, hoogleraar Gedrags- en Maatschappijwetenschappen aan de RUG. Zij noemt het ook wel demedicaliseren: we kijken niet meer naar wat een kind heeft, maar wat het nodig heeft. De domeinen van onderwijs, jeugdhulp en vrije tijd proberen ze in Noordoost Friesland met elkaar te verbinden, met als doel:

- een ononderbroken ontwikkelingslijn voor kinderen van 0 tot 18 jaar;
- op een zo inclusief en thuisnabij mogelijke wijze;
- met een integraal aanbod dat ontwikkeld wordt door alle partners gezamenlijk;
- waarbij de regievoering bij de scholen ligt.

Monitoring is essentieel: we moeten weten of het werkt, zodat we kunnen laten zien dat preventief werken echt iets oplevert.

ONDERZOEK NAAR REGIENEMING IN DE REGIO

Onderzoeksbureau Andersson Elffers Felix (AEF) deed een grootschalig onderzoek naar Regieneming Onderwijs-Zorg in de regio, waaronder Emmen en Borger-Odoorn. Vera Naber, netwerkregisseur van Met Andere Ogen, had de eer de aanwezigen op de regionale netwerkbijeenkomst in Emmen de primeur te geven van de eerste resultaten. Het belangrijkste advies: laat één partij het initiatief nemen, zodat het van daaruit kan groeien. Een aantal zaken die volgens het rapport al goed gaan in de regio Emmen en Borger-Odoorn:

- Er is een domeinoverstijgend adviesteam (DOA) georganiseerd;
- Er is een verschuiving van individuele jeugdhulp naar meer groepsgewijze jeugdhulp;
- Er zijn samenwerkingsprojecten in de regio, zoals Integrated Care;
- Er zijn kansencoaches in de regio;
- Enkele aandachtspunten zijn;
- De samenwerking tussen onderwijs en zorg blijft nog wat teveel steken in losse initiatieven met een projectmatig karakter;
- Gemeenten reageren in beginsel positief op initiatieven, maar zijn nog weinig breed stimulerend;
- De gemeentelijke aanbestedingen van de jeugdzorg werken soms verstorend op processen en samenwerkingen die al goed werken;
- Scholen en zorgpartners zoeken elkaar met name op als het gaat om urgente knelpunten. Het lukt de partners (nog) niet om in een structurele dialoog met elkaar te komen over een brede aanpak voor alle disciplines en de hele gemeente;
- Scholen zijn vooral op hun eigen (omstandigheden) gericht en hebben minder oog voor externe mogelijkheden en aanbod.

Om de samenwerking tussen onderwijs en zorg te verbeteren, adviseren de onderzoekers de regieneming in de regio onder te verdelen in vier rollen (die vervuld kunnen worden door één of meerdere personen (of organisaties)):

1. **De ontwerper** (*knowledge broker*), iemand die 'ziet' waar samenwerking iets kan opleveren voor kinderen/gezinnen en die deze visie in het netwerk verdeelt en verspreidt;
2. **De kwartiermaker** (*innovation broker*), die behulpzame kennis en ideeën inbrengt voor praktische oplossingen en daarmee een nieuw samenwerkproces;
3. **De verbinder** (*network entrepreneur*), die (nieuwe) partners bijeenbrengt en een prettig klimaat schept;
4. **De dirigent** (*network leader*), die het netwerk een identiteit geeft (een 'smoel') door partijen in hun kracht te zetten en verticale samenwerking tussen de sturingsniveaus tot stand te brengen.

AAN HET WERK!

Op de regionale netwerkbijeenkomst in Emmen moest ook worden gewerkt. Dat gebeurde in negen werksessies verspreid over de ruimtes van het stadion van FC Emmen. Dat op zich was al een avontuur. Tijdens de werksessies werden goede voorbeelden van binnen en buiten de regio besproken. Vervolgens gingen de aanwezigen aan de hand van het dialooginstrument 'Laat geen kind achter', ontwikkeld door leden van het netwerk Met Andere Ogen, met elkaar in gesprek.

Zo was er onder meer de werksessie Opgroeien in een Kansrijke Omgeving. In het spelersshonk van FC Emmen presenteerde Jouke Douwe de Vries de kern van de Friese Preventie Aanpak, die aansluit bij het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) van het Trimbos Instituut, en programma die vanuit de rijksoverheid zijn ingezet, zoals GALA (het Gezond en Actief Leven Akkoord) en IZA (het Integrale Zorg Akkoord). Al deze programma's hebben preventie als gemeenschappelijke noemer.

Inspiratie voor OKO is het IJslandse Preventie model, waarin de volledige jeugd van 13 tot 16 jaar een programma op school krijgt aangeboden van onderwijs aangevuld met sport, cultuur, maatschappelijke projecten en zorg. Niet alles daarvan is direct overdraagbaar naar Nederland, maar veel radertjes van allerlei losse projecten kunnen samenkomen wanneer je op school een zo rijk mogelijke omgeving creëert die de ontwikkeling van kinderen in de volle breedte stimuleert.

"Soms hoor ik wel eens: dit is toch niets nieuws? Dit deden we al in de jaren zeventig en tachtig", zegt De Vries. "Dat klopt, we deden het toen helemaal niet zo slecht. Dat we in de decennia daarna veel daarvan hebben wegbezuinigd (of misschien beter: weggeorganiseerd,

want veel goedkoper is het allemaal niet geworden), daar komen we nu weer op terug. Scholen willen dit - en zijn ook de aangewezen plek (kinderen en jongeren brengen bijna meer tijd op school door dan thuis) - maar voelen zich nu vaak handelingsverlegen. Hoe brengen we scholen in positie?"

Daar hebben de deelnemers aan de werksessie wel ideeën over. Om er een paar te noemen:

- Maak de schoolgebouwen geschikt voor meer dan alleen onderwijs;
- Maak van iedere school een Integraal Kindcentrum;
- Ontwerp een rijke schooldag, met 's ochtends cognitieve vakken en 's middags creativiteit en actie.

Prikkelend is ook de vraag: welke stap kan ik morgen al zetten om deze ontwikkeling op gang te brengen? Misschien kan ik als school beginnen met het binnenhalen van de muziekschool? Of een professionele sportcoach?

In de overige werksessies kwam onder meer de wens naar voren om:

- te spreken over 'inclusiever' in plaats van 'inclusief';
- te investeren in een betere overdracht tussen PO en VO;
- vaker als professionals met elkaar in dialoog te gaan en elkaar zo beter te leren kennen.

In de werksessies stonden goede voorbeelden centraal, werd nagedacht over concrete vergezichten (waar willen we naartoe?) en over de vraag: welke stap kunnen we als eerste zetten om dichterbij ons einddoel te komen? De deelnemers konden kiezen uit:

1. **Integrated Care in Nieuw-Amsterdam**

Integrated Care is een 'schoolvoorbeeld' van vergaande samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, jeugdhulp en gemeente. Het werkt omdat iedereen elkaar kent, elkaar weet te vinden. De werksessie riep de wens op om elk kind mee te nemen en aardig te doen tegen iedereen, ook tegen iemand die het even niet lukt om aardig terug te doen.

2. **Team op Maat**

Het programma SmartStart uit Tilburg gebruikt data en kennis om (risico's op) complexe problemen bij kinderen en gezinnen vroegtijdig te signaleren. De hulp die vervolgens op diverse scholen wordt ingezet is een Team op Maat, bestaande uit interne begeleiders, een gedragscoach en een toegangsmedewerker. Dit team doet wat nodig is, werkt preventief, durft buiten bestaande kaders te denken en te doen, kan snel schakelen, en is zichtbaar en beschikbaar.

3. **Grenzen stellen, perspectief bieden**

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) besteedde aandacht aan de ontwikkelingen van jeugdcriminaliteit en deelde geleerde lessen. Zo zijn veiligheidsvraagstukken bijna nooit op zichzelf staand en kunnen deze dan ook het beste in samenhang behandeld worden. Jeugdcriminaliteit is een complex veiligheidsvraagstuk dat vraagt om domeinoverstijgende samenwerking tussen professionals.

In de werksessie kwamen onder meer de volgende wensen naar voren: zorg dat alle samenwerkingspartners elkaar goed kennen; zorg voor vaste overlegmomenten en -structuren; trek als scholen gezamenlijk op; zorg voor korte lijntjes met het veiligheidsdomein, zoals de wijkagent. De eerste stap: breng zorgen ter sprake in het ZAT-overleg.

4. **Kansencoaches in Emmen en Borger-Odoorn**

Gelijke kansen voor iedereen door ongelijk te behandelen, dat is het motto van de kansencoaches. Ze ondersteunen op eigen wijze de school bij het ontwikkelen van een optimale samenwerking met ouders. De werksessie riep de wens op om de samenwerking met ouders te versterken; te zorgen dat alle ouders zich gezien en gehoord weten; te zorgen voor een 'regisseur' als er meerdere instanties betrokken zijn bij een gezin; de overdracht naar het VO te verbeteren (om niet weer helemaal opnieuw te hoeven beginnen). De eerste stap: we maken de afspraak om elkaar meer te zien.

5. **Dekkend netwerk**

Sommige kinderen lukt het niet om de hele morgen vol te houden in de klas. Of om de overgang van bus naar klas te maken. Zij kunnen tot rust komen in de huiskamer. Om vervolgens weer in de klas te werken. Iedere dag is een pedagogisch medewerker van Cosis aanwezig. Dit project is één van de deelprojecten rond zorg in onderwijs in de regio die met middelen van de gemeente worden uitgevoerd. Daarnaast zijn er binnen het samenwerkingsverband door scholen diverse initiatieven genomen om ontwikkelplekken te creëren voor leerlingen die meer zorg nodig hebben, zoals basisschool Plus de Zwaluw, inclusief Paswijs. Ook worden er in de regio 'in-schools' georganiseerd van samenwerking met zorg op groepsniveau, in plaats van individuele indicaties. Voorbeelden hiervan zijn Integrated Care en de kansencoaches (zie werksessies 1 en 4).

6. **Schitteren door aanwezigheid**

Elk kind moet in beeld zijn, moet worden gemist als het er niet is, en moet zich zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen binnen de mogelijkheden die het kind heeft. Leerplicht Menso wil de focus van verzuim naar aanwezigheid verschuiven. Een proactieve aanpak in plaats van reactief.

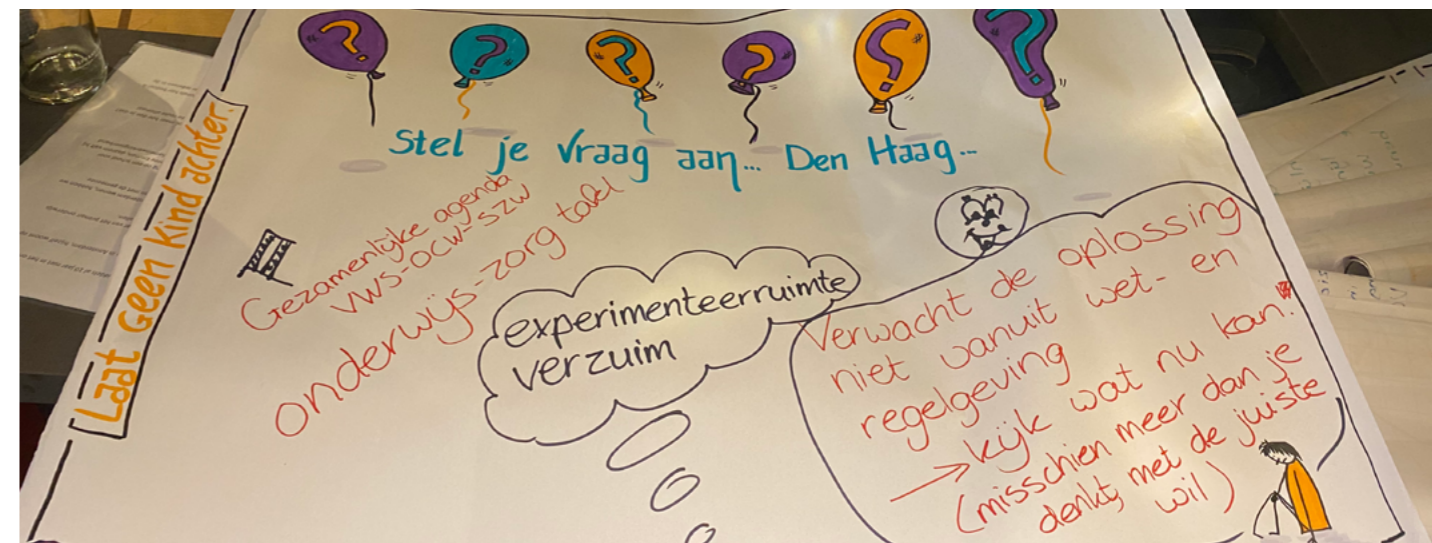
7. Op weg naar inclusiever onderwijs

In Coevorden is basisschool Panta Rhei een samenwerking aangegaan met Cosis. Kleuters met een ontwikkelingsachterstand krijgen thuisnabij, in de eigen omgeving, les en ondersteuning. Zo kan inclusief onderwijs eruitzien.

In de werksessie kwam de wens naar voren om te leren verdragen dat niet iedereen hetzelfde is (het is oké als je anders bent); dat we kijken naar wat het kind nodig heeft; dat scholen de ruimte krijgen om kinderen weer lucht te geven. De eerste stap: morgen vertellen we allemaal het verhaal dat inclusief onderwijs op school gewoon mogelijk is.

8. Stel je vraag aan Den Haag

De ministeries OCW en VWS werken steeds meer samen waar het gaat om het verbinden van onderwijs, ondersteuning en zorg voor jeugd en gezinnen. In deze sessie vertelden beleidsmedewerkers van de ministeries over de actuele plannen en ontwikkelingen en ging het gesprek over de laatste ontwikkelingen rond de samenwerking tussen onderwijs, zorg en jeugd. Een waardevol advies: verwacht geen oplossingen van de wet- en regelgeving, maar kijk wat er nu al kan. Met een beetje creativiteit en goede wil is dat eigenlijk best al veel.

TERUGBLIK

Na afloop van de regionale netwerkbijeenkomst kijken de organisatoren tevreden terug: “Het was heel inspirerend om zoveel betrokken deelnemers bij elkaar te hebben en te zoeken naar wat ons bindt”, zegt Roel Weener, coördinator van SWV 2202-PO en presentator van de middag. “Dat mensen na afloop zeiden dat ze graag meer werksessies hadden willen bijwonen, vond ik een goed teken. Het geeft aan hoe belangrijk het is elkaar te leren kennen, elkaars perspectief te verkennen, elkaar proberen te verstaan.”

“Ik sluit me daar volledig bij aan”, zegt Hans van Veluwen, directeur-bestuurder SWV Sterk VO Zuid-Oost Drenthe. “De middag heeft laten zien dat alle partijen die betrokken zijn bij de ontwikkeling van de jeugd in Zuid-Oost Drenthe zonder frictie met elkaar om de tafel kunnen om het te hebben over oplossingen waar de jeugd wat aan heeft.” En Margriet Keegstra, beleidsadviseur bij Onderwijsbureau Meppel: “Er was vooral veel welwillendheid bij iedereen om er een mooie middag van te maken. Mensen willen elkaar graag ontmoeten en in gesprek gaan met elkaar. Die positieve vibe moeten we nu zien vast te houden.”

**“ZONDER FRICTIE
MET ELKAAR
OM DE TAFEL
KUNNEN OM HET
TE HEBBEN OVER
OPLOSSINGEN
WAAR DE JEUGD
WAT AAN HEEFT.”**

swv2202.nl

netwerkmetaanandereogen.nl

E-mail: metandereogen@vng.nl

sterkvo-zodrenthe.nl

E-mail: info@sterkvo-zodrenthe.nl